

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

26 Ad quem pertineat rei uenditae periculum ad emptorem, an ad
uenditorem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Ad quem pertineat rei venditæ periculum, ad emptorem, an ad venditorem.

CAPVT XXVI.

EX TAT Titulus 6. in Digestis libro 18. & in Codice lib. 4. Titulus 48. De periculo, & commodo rei venditæ; ex quibus Titulis, & Legibus sequens regula colligitur.

Cum venditio contrahitur purè, & sine scripto, est que certæ speciei non requirentis degustationem, tunc omne periculum ad emptorem spectat, nisi res ob crimen publicetur, & nisi pactum, culpa, vel mora, vel dolus interueniat. Dicitur cum venditio contracta est, hoc est, cum initus est, & perfectus contractus venditionis, etiam si res vendita tradita non fuerit. Sufficit enim ad Perfectam venditionem, si emptor venditori satisfacere, vel pretium soluendo, vel pignus, vel fideiussorem, aut fidem dando. (Purè) quia si conditionalis venditio fuerit, ante conditionis euentum periculum pertinet ad venditorem. *l. Illud quod. & l. Necessario. §. Plane pendente. ff. De periculo, & commodo rei venditæ. & l. cum speciem. C. eodem titulo.* (sine scripto) quia si venditio scripto contrahitur, periculum venditoris est, antequam venditio in scriptum redigatur. *l. Contractus. C. De fide instrumento.*

Et intelligitur hoc, quando conuenit inter emptorem, & venditorem, ne valeat contractus ante scripturam perfectam. *l. Cum. res. C. De approbatione.* Secus est quando ab initio simpliciter venditio contrahitur, & postea ad probationem scriptura conficitur. *l. Contrahitur. ff. De pignoriibus.*

Scriptura autem perfecta censetur, cum est recitata, & lecta coram emptore, & venditore, & utriusque consensu probata. *l. Contractus. De fide instrumento.* (Certæ) quia si res vendatur, siue alternatione, vel distinctione; ut puta vendo tibi Stychum, vel Pamphilum seruum meum, periculum primi ad venditorem spectat, secundi verò ad emptorem, ita, ut si perierit Stychus, percat venditori, & cogitur dare Pamphilum, qui superest; si autem ambo perierint, liber est venditor.

Deinde verò, si Pamphilus, qui solus est superstes, interierit, perit emptori. *l. Si in emptione. §. Si emptio. ff. De contrahent. emptio.* (Speciei) quia si venditio lit generis, in hunc modum: Vendo tibi equum, nec exprimitur, huic aut illum, periculum est venditoris, quamdiu vnus equus in dominio eius permanet; quia genus non perit, ut colligitur ex *l. Incendium. C. Si certam petatur. l. In ratione. 2. §. Diligenter. vers. Incerta. ff. Ad legem Falcidianam. & l. Inter stipulantem. §. Sacram. de verborum obligatio.* Si autem omnes equi emptoris perierint, periculum est emptoris (Non requirentis degustationem) quia in rebus quæ degustari solent, cuiusmodi est vinum, distinguendum est. Aut conuenit inter venditorem, & emptorem specialiter, ut periculum vini sustineat venditor, vel emptor; & tunc is sustinebit: aut non conuenit, & tunc donec vinum degustetur, periculum est venditoris, quoniam per vini degustationem, venditio perfecta censetur. Sed si vinum degustatum non fuerit, signata tamen ab emptore dolia, vel vasa; adhuc periculum ad venditorem spectat: nisi aliud pactum fuerit. *l. 3. & l. Si quis vina. ff. De periculo, & commodo rei venditæ.* (Nisi res ob crimen publicetur) quia tunc periculum est venditoris. *l. Si fundus. ff. Locati.*

Hoc tamen locum habet, ubi venditor deliquerit, aut æquam proprietatem, & dominium rei emptor fuerit consequutus, (& nisi pactum præcesserit) quoniam

expacto speciali potest omne periculum, etiam casus fortuiti, ad venditorem pertinere. *l. Si in venditione. ff. De periculo, & commodo rei venditæ.* (& nisi mora interuenit) nam si venditor moram fecerit in tradenda re emptori, periculum sustinet. *l. Cum res. ff. De legat. 1. Quod si emptor in mora fuerit, quo minus ipsi res vendita traderetur, periculum eius est. l. Lector. & l. Illud. ff. De periculo, & commodo rei venditæ.*

Si autem uterque moras contraxerit, tunc mora nocet posteriori, nisi prior huius moræ causa fuerit. *l. Illud. modo citata, & l. Si per emptorem, ad finem. ff. De Actionibus, empti, & venditi.* (& nisi culpa præcellerit) quoniam si culpa venditoris res emptori non tradatur, periculum subire compellitur. *Instit. De empti, & venditi. §. Cum ante.*

Quæres quæ ex culpa tum emptor, tum venditor teneantur? Tenentur ex dolo, & culpa lata, & leui. *l. Custodiam. & l. Si per emptorem. item l. Si venditor. ff. De periculo, & commodo rei venditæ.* Est enim contractus gratia utriusque emptoris & venditoris, & ideo uterque ex leui etiam tenetur.

Secundò quæritur, Periculum rei venditæ in his, quæ mensurantur, ad quem spectet? Respondeo, si in vniuersum quantacunque fuerint, vno pretio vnerint, tunc perfecta est venditio, & statim ad emptorem periculum pertinet. Si verò in pondera, in mensuras, vel numerum corporum pretium statuatur, non antea perfecta venditio censetur, quam aut mensurata, ponderata, vel numerata res fuerint. Vnde omne periculum interim ad venditorem pertinet. *l. Si per emptorem. ff. De periculo, & commodo rei venditæ. & l. Quod sepe. §. In ijs, quæ pondere. ff. De contrahent. empti.*

Tertiò quæritur, Quando rei venditæ dominium an emptorem transferatur? Respondeo, non transferri nisi post solum pretium; aut nisi aliter fuerit venditori satisfactum, pignore, vel fideiussore dato; aut nisi venditor fidem habuerit emptori de pretio soluendo, & rei venditæ dominium tradatur propriè se ipsa, vel iuris fictione. *l. Quod venditæ. ff. De Contrahent. empti.*

Quærat aliquis, An eo ipso, quo venditor rem emptori tradit propriè, vel fide, et fidem habere videatur de pretio soluendo? Respondet Glossa in *l. Quod venditæ, modo allata*, minime; nisi forte ideo tradidisset; quia emptor dixisset, se pecuniam paratam ad soluendum habere, cum tamen non haberet; ut colligitur ex *l. Si quis. ff. De pignori actione.* At fidem habet emptori venditor de pretio, cum præfixit diem ad soluendum. *l. ad solutionem. C. De re iudica.*

Vnde non quæcunque potest vendere, eo ipso potest fidem habere emptori de pretio soluendo, ita ut tradendo ei rem, ad ipsum dominium transferat, hoc enim nequit Procurator fidei Ecclesiæ, & minoris. Bartol. in *l. A Dino Pio. §. Sed si emptor. ff. De re iudica.* Cynus in *l. Inciulo. C. De rei vindicatio.* Glossa in *l. Si procurator fidei, Pauormitanus in cap. Cum olim. 2. De officio iudicis de legat.*

Quarto quæritur, Quando venditio perfecta censetur? Respondeo, primo, quando res vendita, emptori propriè, vel fide tradita est. *l. Si quis alienam rem.* Secundò, quando pretium est solutum, vel habita fides emptori de pretio soluendo. *Glossa in l. 1. C. de periculo, & commodo rei venditæ,* & tunc fructus rei ad emptorem spectant, & quod per allouionem fluminis accrescit, ad ipsum etiam spectant, sicut fructus arborum, & animalium patus. *l. penult. C. De actioni. empti, & venditi.*

Quintò quæritur, An res empta pecunia aliena, fiat eius cuius est pecunia, an potius emptoris? Respondeo; transire in dominium emptoris, si nomine suo emat. *l. Si ex ea. C. De rei vindicatio.* exceptis quibusdam causis.

Primò, cum est quid emptum pecunia Ecclesie, fit Ecclesie, cap. 1. & 2. 12. quæst. 3. & cap. Fixum. 12. quæstion. 5.

Secundò, emptum pecunia pupilli, vel minoris, à matre, vel curatore, fit ipsius pupilli, vel minoris. *Hofiensis in Summa de empt. & vendit. §. ult.*

Tertio, emptum pecunia militis, fit eius, *l. Si ut proponis. C. De rei vindic.*

Quartò, emptum pecunia donata ab altero coniuge, fit eius, cuius est pecunia. *l. Vxor marito. ff. De donatio inter virum, & vxor.*

Sextò quaeritur, An post contractam emptionem, liceat emptori, vel venditori ab eo recedere sine alterius consensu? Respondeo, ex consensu utriusque, quando res est integra, potest emptio reuocari, nam sicut mutuo consensu contrahitur, sic etiam dissoluitur. Tunc autem res dicitur esse integra, quando nec res vendita emptori est tradita, nec pretium solutum venditori, quod si alterum horum defuerit, integra res non est; & tunc mutuo consensu dissolui nequit contractus, nisi restituatur venditori res tradita, vel pretium solvatur, vel nisi venditor rem tradat emptori.

Septimò quaeritur, An post arrhas datas, & acceptas, ius sit emptori, vel venditori à contractu discedere? Arrha aut datur venditori in signum, siue pignus contractus, ut cum datur annulus, vel alia res, quæ pecunia non sit: aut datur solum in partem pretij, ut cum datur pecunia ex pacto, ut pro parte pretij habeatur. Iure communi arrhis in partem pretij datis, nequit alter illorum ab emptione recedere citra alterius consensum: quia cum pars pretij sit soluta, non manet integra res. *Fabianus de empto, & vendito, quæst. 5. principali. §. 65. & sequent.* Arrhis in signum, vel pignus datis, si ab emptione emptor recedat, iure communi amittit eas; quia facta venditio censetur ea conditione, ut perdat eas: vsu tamen receptum est, ut quocumque modo dentur, liceat emptori recedere ab emptione, amissis arrhis; quia ex conditione dedisse videtur.

Alicubi etiam est receptum, ut cum venditur equus, vel bos, vel aliud simile animal, liceat emptori etiam post acceptum equum, vel bouem ab emptione recedere ad 20. 30. vel 40. dies, si ei equus, vel bos minime placeat; quia equus, vel bos traditus censetur ea conditione.

Quas ob causas sit venditio rescindenda.

CAPIT. XXVII.

EX TAT Titulus in Digestis lib. 18. & tit. 44. in Codice lib. 4. *De rescindenda vendit.*

Ac multæ causæ sunt, ob quas rescindenda est venditio, munere, & officio Iudicis.

Prima quidem est, si fuerit contracta venditio per errorem in pretio; ut si deceptus sit emptor, vel venditor ultra dimidium iusti pretij. *l. Rem maioris. C. De rescindenda vendit. vel in contractu, vel in corpore rei venditæ, vel in substantia, & materia, vel in sexu, vel in quantitate, aut qualitate rei: de quorum singulis supra dictum à nobis est.*

Secunda, Quando per vim contracta est venditio: tunc autem non est rescindenda, sed ipso etiam iure est rescissa, & irrita, & inanis reddita; quia vis tollit consensum, & sine consensu venditio non subsistit.

Tertia, Quando venditio per metum illatum, & cadentem in virum constantè facta est: nunc aduersus eum, qui metum iussit, datur actio, quam leges, & iura vocant; Quod metus causa.

Quarta, Rescindenda est venditio ratione ætatis, ut pupillus, minoribus, Ecclesijs, & ciuitatibus solent bona alienata restitui.

Quinta, Ratione pacti violati.

Sexta, Ratione conditionis non completæ.

Vltima, Ratione solenni formulæ, quæ in venditionibus defuit cum tamen iure requiretetur.

Secundò quaeritur, An aliquando quis cogi queat auctoritate publica ad vendendam rem suam? Hanc quaestionem tractat *Siluester in verbo emptio. quæst. 5. Allenis in Summa lib. 3. tit. 3. art. 9. Couarruias lib. 3. variar. resol. cap. 14. Nemo iure communi cogitur rem suam vendere. l. Irritum. C. de contrahen. empt.* Sunt autem aliquæ causæ, ob quas compellitur quis ad vendendam, rem suam.

Prima causa est, Quando habet seruum communem, potest eum manu militari inuitis socijs, si eis dedit partem pretij debitam, *l. Debitam. C. De communi serua manumisso.*

Secunda, Quando quis habet sepulchrum, non tamen aditum, & accessum ad illud; vicinus cogitur officio Iudicis aditum præbere, *l. Si quis sepulchrum. ff. De religiosis, & sumptibus funerum.*

Tertia, Quando quis habet prædium commune cum fratre si frater vendiderit alicui alteri partem suam potest agere contra emptorem, ut sibi illud vendat. *l. i. C. Communi diuidendo.*

Quarta, Qui habet domum ruinosam, & propter inopiam restituere eam nequit; cogitur eam alteri vendere, qui id potest præstare; ut ita vicinorum damno conularur. *l. Lege Cornelia. §. 1. ff. Ad senatusconsultum Sillanum.*

Quinta, Quando quis habet seruum, qui matrimonium contraxit cum ancilla alterius domini in alia prouincia commorantis, tunc eorum alter cogitur alteri vendere seruum. *l. Eos. qui 1. quæst. 1.*

Sexta, Quando quis habet rem communem cum alio, si vendere voluerit, vendere compellitur ei, cum quo rem communem habet. *l. Ad officium. C. Communi diuidendo.*

Septima, Cum quis habet plus iuris in re, si is, qui minus habet iuris vendat, cogitur illi vendere. *l. Sancimus. §. Alius. C. De donatio.*

Octaua, Ratione religionis compelli quis potest ad vendendam rem suam, vel agnum, cum opus est, vel ad ædificationem Religiosi loci, vel amplificationem. Id probat *Couarruias ex l. 2. §. Locum. C. l. Si quis sepulchrum ff. De religiosis, & sumptibus funerum, & auctoritate Bart. Felin. & Angel.*

Nona, Ratione pietatis publicæ, qui venales habent res ad victum necessarias, coguntur eas vendere peregrinis, & hospitibus exteris eodem pretio, quo incolis vendi consueuerunt; & huiusmodi cura tanquam causa pia, erat olim Episcoporum. *cap. 1. De emp. & vendit.* Sed consuetudine postea factum est, ut ad ciues Iudices deueniret; ut eo loco quem supra retuli, restat: *Couarruias.*

Decima, Quando quis rem ad victum pertinentem venum publicè exposuit, cogitur eam vendere. Ita *Panormitanus. Bartolus. Baldus. Dynus. Iason, apud Couarruiam.* Pari ratione *Aduocatus*, qui publ. co officio fungitur, compelli potest ad præstandum patrocinium litigantibus, debito ei stipendio persoluto, *Couarruias eodem in loco: Cauponanijtidem, & stabularij, qui id officij suscipere, cogi queunt ad hospites excipiendos. Ibidem Couarruias: illud etiam adiungens, ex his Decius colligere, meretricem compelli posse officio Iudicis ad exponendum suum corpus.*

Verum enim verò, si Decius tale quit sensit, aut dixit, proculdubio errauit; non enim adigi quis potest vlla ratione ad peccandum, cum id diuinæ legi & naturali re-